

JESAJA

Symbolische voorstelling van volken

Jesaja beeldt volken uit als mensen, dieren en watermassa's, waarbij nationale genezing herstel van de relatie met God betekent.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jesaja/symbolische-voorstelling-van-volken

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Aanpak van de lessen over Jesaja	3 min	5
2	Thematische en vers-voor-versbenadering	4 min	6
3	Godsdienst en politiek bij de volken	2 min	8
4	Nationale goden en henotheïsme	2 min	8
5	Jahweh als God van alle volken	3 min	9
6	Gods oordeel over andere volken	2 min	11
7	Jahwehs macht over de afgoden	2 min	12
8	Volken in profetische beeldspraak	3 min	13
9	Juda voorgesteld als een zieke man	3 min	15
10	De ziekte van het volk als motief	3 min	16
11	Afvalligheid en nationale genezing	3 min	18
12	Ziekte en genezing in Jesaja 53	2 min	20
13	Geen belofte van lichamelijke genezing	2 min	21
14	Genezing als vrede met God	2 min	22

15	Petrus over geestelijke genezing	2 min	24
16	Jezus geneest gebrokenen van hart	2 min	25
17	Jezus draagt lichamelijke ziekten	2 min	27
18	Wonderen als tekenen van geestelijk herstel	5 min	28
19	Juda als een kaalgeschoren melaatse	3 min	31
20	Volken als mensen en dieren	4 min	32
21	De zee als beeld van de heidenvolken	4 min	34
22	Edom als beeld van alle heidenen	3 min	36
23	Oude volken in messiaanse profetieën	2 min	39
24	Jesaja 66 en de zending naar de volken	3 min	40
	Om verder te lezen		41

1

Aanpak van de lessen over Jesaja

Ik zal je in vertrouwen zeggen dat ik de afgelopen weken enige bezorgdheid heb gevoeld over het behandelen van Jesaja. Niet omdat ik Jesaja niet graag behandel; ik houd ervan. Er is nauwelijks een boek in het Oude Testament dat plezieriger is om te behandelen. Waar ik niet van houd, is dat ik het in zo'n beperkte tijd moet onderwijzen. Zelfs als ik mezelf vijftien lessen zou toestaan, en zelfs als ik gewoon in hoog tempo door het hele boek zou gaan en vier hoofdstukken per uur zou behandelen, zou ik in vijftien lessen geen zesenzestig hoofdstukken kunnen behandelen. Daarom wist ik dat ik enigszins zou moeten uitlopen. Hoeveel, dat weet ik niet. Toch is het voor mij een uitdaging om te bepalen wat de beste manier is om de stof in Jesaja grondig te behandelen binnen de beschikbare tijd.

Ik besepte dat ik gewoon kon beginnen het boek door te nemen, hier en daar snel wat opmerkingen kon maken en kon proberen vijf hoofdstukken in een uur af te krijgen. Dat is ongeveer twaalf minuten per hoofdstuk. Dat is niet realistisch. Ik bedoel, het is wel realistisch, maar niet voor mij. Sommige mensen zouden dat misschien kunnen. Ik kan dat niet.

Aan de andere kant zijn er jaren geweest waarin ik Jesaja thematisch heb onderwezen. Op onze website staan twee series over Jesaja. De ene staat in het gedeelte met onderwijs vers voor vers, waarin ik Jesaja vers voor vers doorneem. De andere staat in het thematische gedeelte. Die heet Thematisch Jesaja, of Thematische behandeling van Jesaja. Dit is een alternatieve manier om Jesaja te onderwijzen die ik in de jaren zeventig ontdekte—of, moet ik zeggen, in de jaren tachtig.

Nadat ik het een paar keer vers voor vers had onderwezen op de school die ik in Oregon leidde, besepte ik dat het me vooral veel te veel tijd kostte doordat Jesaja herhaaldelijk dezelfde onderwerpen ter sprake brengt. Iedere keer dat we ze tegenkwamen terwijl we het boek vers voor vers doornamen, voelde ik me genoodzaakt dezelfde opmerkingen te maken. Je kunt tenslotte niet een hele passage behandelen en er niets

over zeggen. Toch waren de opmerkingen die ik maakte dezelfde als de opmerkingen die ik de vorige keer had gemaakt toen hij het zei. Sommige dingen zegt hij vijf of zes keer. Daardoor herhaalde ik mezelf uiteindelijk zeer vaak op verschillende plaatsen in het boek.

Ik dacht dat ik misschien alle passages uit het hele boek waarin hij over hetzelfde spreekt, bij elkaar kon brengen, per onderwerp kon ordenen en in één les kon behandelen. Dan kon ik in één lezing alle opmerkingen daarover maken en hoefde ik ze niet zo vaak te herhalen. Dat bleek een efficiënte manier te zijn om het boek te behandelen. Maar zo wilde ik het boek op deze school niet behandelen. Ik wilde het vers voor vers doornemen. Dat was het probleem waarmee ik te maken had.

2

Thematische en vers-voor-versbenadering

Wat ik besloten heb te doen, is een deel van de tijd besteden aan de onderwerpen in Jesaja. Daarna ga ik het boek sneller doornemen, meer vers voor vers, of in elk geval hoofdstuk voor hoofdstuk, en ervoor zorgen dat we elk vers bekijken. Wanneer we bij ieder vers komen, hebben we het onderwerp daarvan natuurlijk misschien al besproken. Omdat je dan al een overzicht en behandeling hebt gehad van de verschillende onderwerpen die als terugkerende motieven in het boek Jesaja voorkomen, zul je ze begrijpen. We behandelen ze namelijk eerst in een reeks thematische lezingen.

Er zullen, denk ik, zes of zeven thematische lezingen zijn. Daarna zullen we verschillende lessen gebruiken, waarschijnlijk minstens zes, om het boek snel door te nemen en het grote geheel te zien. Zo kunnen we de schors van de bomen in detail bekijken zolang ik denk dat dit nuttig en noodzakelijk is. Daarna kunnen we een stap terugdoen, het hele bos bekijken en er in hoog tempo doorheen gaan.

Misschien zou je Jesaja liever op een andere manier benaderen. Je kunt voor een grondiger behandeling vers voor vers kiezen als je naar mijn lezingen over Jesaja vers voor vers wilt luisteren. Of je kunt voor een volledig thematische benadering kiezen door naar mijn thematische lezingen te luisteren. Dit is een samenvoeging van de twee

benaderingen. Ik wil het niet alleen thematisch behandelen. Ik wil het hele boek doornemen, zodat je een beeld krijgt van het terrein. Maar ik denk dat dit een nuttige methode is.

Doordat ik Jesaja meer dan zestien keer in zestien opeenvolgende jaren heb onderwezen, heb ik de gelegenheid gehad om te beoordelen welke verschillende werkwijzen nuttig lijken te zijn. Ik denk dat het bijzonder behulpzaam is om, in elk geval aanvankelijk, een thematische benadering te volgen. Zo raak je vertrouwd met de terugkerende thema's en motieven in het boek. Als je deze onderwerpen eenmaal kent en ermee vertrouwd bent, verandert dat de manier waarop je het boek zult lezen.

Sterker nog, Jesaja is, zoals ik al zei, niet alleen de belangrijkste van de profeten die geschreven hebben, maar hij zet ook het patroon voor vele anderen. Veel van de thema's en motieven die Jesaja naar voren brengt, worden door latere profeten herhaald. Jeremia herhaalt sommige ervan. Micha, een tijdgenoot van Jesaja, herhaalt sommige ervan, en zijn boek bevat zelfs materiaal dat bijna woordelijk uit Jesaja komt. In Amos, Hosea en andere profeten komen enkele van dezelfde thema's voor. Met andere woorden, de Heilige Geest Zelf leek een voorkeur te hebben voor het gebruik van bepaalde beelden en begrippen die bij andere profeten terugkeren. Jesaja is de eerste van de profeten die we samen bestuderen. Daarom is dit voor ons een goed moment om kennis te maken met die motieven die niet alleen het boek Jesaja zullen doortrekken, maar ook andere profeten die later bestudeerd zullen worden.

Ik heb een aantal lezingen voorbereid. Ik denk dat mijn thematische serie over Jesaja ongeveer dertien verschillende thematische lezingen telde. Hier breng ik dat aantal terug tot ongeveer de helft. Maar volgens mij behandelen we alle belangrijke thema's die het vaakst zullen terugkomen. Hoewel je je dat nu misschien nog niet kunt voorstellen, denk ik dat je, wanneer we deze onderwerpen hebben doorgenomen, het gevoel zult hebben dat je Jesaja en waar hij het over heeft veel beter begrijpt dan je waarschijnlijk op dit moment het gevoel hebt.

3

Godsdienst en politiek bij de volken

Ik wil het hebben over de manier waarop volken in de profeten, en in het bijzonder in Jesaja, niet-letterlijk worden beschreven. Daaronder vallen een aantal deelpunten. Je moet beseffen dat het onderwijs en de prediking van de profeten over het algemeen niet alleen godsdienstige, maar ook politieke gevolgen hadden. Israël was tenslotte een kerkstaat. Anders dan Amerika, en eerlijk gezegd anders dan de meeste moderne landen, is beslist geen enkel westers land tegelijk een politieke eenheid en een gemeenschap die God aanbidt. Dat is doelbewust uit de westerse cultuur verwijderd door moderne grondwettelijke ideeën over de scheiding van deze twee terreinen.

Godsdienst heeft natuurlijk altijd invloed op de politiek, maar in de oudheid waren politiek en godsdienst als één geheel met elkaar verbonden. Elk volk had zijn eigen staatsgodsdienst. Israël natuurlijk ook. Het had het godsdienstige stelsel dat God het bij de berg Sinaï had gegeven. Het had de tabernakel en daarna de tempel, het priesterschap van Aäron en het offersysteem. Al deze dingen waren onlosmakelijk verbonden met het bestaan zelf van het volk als politieke eenheid. Het volk werd zelfs gesticht op het moment dat God het godsdienstige stelsel instelde. Het was een godsdienstig volk. Het was een volk onder Jahweh.

De volken rondom Israël waren eveneens godsdienstige volken: de Moabieten, de Ammonieten, de Edomieten en de Filistijnen; in het noorden de Syriërs en de Feniciërs; later, verder weg, de Assyriërs, de Babyloniërs en andere volken. Al deze volken hadden hun nationale goden.

4

Nationale goden en henotheïsme

Dit was een periode waarin de godsdienst strikt genomen niet monotheïstisch was, behalve in Israël, maar technisch gezien ook niet polytheïstisch. Wanneer je aan polytheïstische godsdiensten denkt, denk je misschien aan de goden op de Olympus in de Griekse mythologie, of aan het Romeinse pantheon van goden, waarbij men vele

goden had die men allemaal aanbad. In de tijd van het oude Israël hielden de godsdienstige opvattingen van de heidense volken een zienswijze in die we henotheïsme noemen. Het was geen monotheïsme, want zij geloofden niet dat er maar één God was. Het was geen polytheïsme, want de volken dienden niet meerdere goden. Ze geloofden dat er meerdere goden waren, maar elk volk had één voornaamste god, één beschermgod.

Wanneer iemand uit zo'n volk het internationale toneel overzag, geloofde hij dat er veel goden waren, maar één voor elk volk. Elk volk was als het ware monotheïstisch, in de zin dat het één god had — of soms misschien twee of drie — maar men geloofde niet dat alle goden door alle volken aanbeden moesten worden. Men geloofde dat volken hun nationale godheden hadden en dat die godheden aanbeden moesten worden. Alle volken hadden priesters van hun beschermgod. De koningen van de volken moesten die beschermgoden aanbidden. Ze hadden profeten die beweerden namens die godheden te spreken.

Bij Israël was er sprake van een andere manier van denken. Het had natuurlijk zijn beschermgod, Jahweh, maar bovendien geloofde het dat Hij de enige werkelijke God was. De Israëlieten geloofden dat de beschermgoden van andere volken helemaal geen echte goden waren. Ze waren slechts van steen en hout gemaakt, en het was bijgeloof. Anders dan de andere volken erkenden zij geen enkele god naast Jahweh als werkelijk. Er is maar één God, Die alles heeft geschapen en Die terecht de God van alle volken is.

5

Jahweh als God van alle volken

Daarom velde Jahweh niet alleen oordelen over zaken binnen Israël, maar ook over andere volken, die Hem niet aanbaden. De god Bel van de Babyloniërs had geen enkele zeggenschap over de interne aangelegenheden van Israël — natuurlijk totdat Israël door Babylon werd ingelijfd, en toen veranderde dat. Maar waar het om gaat, is dat de mensen in Moab niet dachten dat Kamos, hun god, werkelijk iets te maken had met de aangelegenheden van Israël. Hij was de god van Moab, niet de god van Israël of van iemand anders.

Maar de Israëlieten geloofden dat hun God de God van iedereen was. Alleen wisten de meeste mensen dat niet. De meeste mensen aanbaden demonen in plaats van God. Dit is wat de Bijbel leert, en dit is ook wat christenen geloven.

Daarom beperkten de profeten die namens Jahweh spraken hun belangstelling niet tot wat er in Israël gebeurde. De centrale zorg van de profeten had te maken met de heiligheid en gehoorzaamheid van het volk Israël tegenover God, met de verbondstrouw die Israël aan God verschuldigd was. Profeten stonden gewoonlijk op en spraken in tijden waarin die verbondstrouw werd geschonden, wanneer Israël compromissen sloot, meestal met afgoden, maar ook op andere manieren.

Jesaja noemt een groot aantal zonden. Onderdrukking van de armen, overspel en dronkenschap worden in Jesaja allemaal genoemd als dingen waarover God klaagt dat ze in Israël plaatsvinden. Maar meestal gaat het om de afgoderij. Wanneer Israël andere goden aanbidt, is dat als een vrouw die met andere mannen naar bed gaat. God stond in een verbondsrelatie met Israël, zoals een man in een verbondsrelatie met zijn vrouw staat. Zij hoorde uitsluitend hem toe te behoren. Als de vrouw van een man eropuit gaat en met een andere man naar bed gaat, schendt zij de unieke verbondsrelatie die zij met haar man heeft. Zo was het ook wanneer Israël een andere god aanbad. De profeten duiden Israëls afgoderij vaak aan als ontucht of overspel. De Israëlieten waren God ontrouw. Het is niet verrassend dat Gods voornaamste klacht over Israël hun afgoderij betrof. Hun dronkenschap, hun overspel met de vrouwen van hun naasten, hun moorden en hun onrechtvaardigheden waren verschrikkelijke dingen. God was daar boos over. Maar Hij was vooral boos over afgoderij. Zo kan een man van streek zijn als zijn vrouw onbeschoft is en minachtend tegen hem spreekt, maar is hij bozer als ze eropuit gaat en met iemand anders naar bed gaat. Er zijn bepaalde dingen die de wezenlijke kwesties zijn waardoor verbondstrouw wordt bepaald.

6

Gods oordeel over andere volken

Israël werd doorgaans door profeten benaderd wanneer Israël andere godheden dan God aanbad. Toch spraken de profeten weliswaar over zaken binnen Israël en over de compromissen binnen het volk Israël, maar omdat de God van Israël ook de God van de hele aarde is, velde Hij ook een oordeel over andere volken. Alle volken aanbaden andere goden dan Hem en het kon hun niets schelen wat Jahweh wilde. Hem kon het wel schelen wat zij deden. Hij handelde alsof Hij rechtsmacht had in alle landen.

Daarom verkeerde Hij in de positie om zowel andere volken als Israël te oordelen. Zijn oordeel over andere volken kwam op de tweede plaats, omdat Israël natuurlijk Zijn voornaamste aandacht had. Maar toch behield Hij Zich het recht voor om andere volken aan te spreken en over hen te spreken, bij hen in te grijpen en hen te oordelen.

Dat is bijvoorbeeld duidelijk te zien wanneer God een Israëlitische profeet naar Ninevé, de hoofdstad van Assyrië, stuurt met de boodschap:

En Jona begon de stad in te gaan, één dagreis. Hij predikte en zei:
Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!

JONA 3:4

De koning van Ninevé besepte dat dit een profeet van Jahweh was, de God van Israël. Om de een of andere reden dacht de koning van Ninevé: „Ik kan hier maar beter aandacht aan schenken.”

Veel mensen die hun eigen nationale goden hadden, wisten dat ze weliswaar die ene god hadden aan wie hun volk trouw was, maar dat hij niet noodzakelijk de grootste en sterkste god was. Bij de meeste internationale conflicten nam men zelfs aan dat het volk met de sterkste god de oorlog zou winnen. Als je de oorlog verloor, betekende dat dat je god een slappeling was. Als je won, was je god sterk. De mensen wisten dat sommige goden slappelingen leken te zijn en dat andere goden sterk leken te zijn.

7

Jahwehs macht over de afgoden

Toen Israël uit Egypte trok en God tien plagen over Egypte had gebracht, versterkte dat de reputatie van Jahweh als een sterke God enorm, omdat Hij alle goden van Egypte oordeelde. Dat staat volgens mij in Exodus 12:12. Hij zegt dat Hij een oordeel velde over alle goden van Egypte en hen tot niets maakte.

Want Ik zal in deze nacht door het land Egypte trekken en alle eerstgeborenen in het land Egypte treffen, van de mensen tot het vee. En Ik zal aan al de goden van de Egyptenaren strafgerichten voltrekken, Ik, de HEERE.

EXODUS 12:12

Alle volken waar Israël vanuit Egypte naartoe ging, beefden, zoals de Kanaänieten in Jericho. Zij beefden toen Israël eraan kwam. Waarom? Omdat de god van Jericho niet opgewassen was tegen de God van Israël. Jahweh was sterk, en Hij had dat laten zien door Egypte te vernietigen en de goden van Egypte te oordelen.

Dat is precies wat Rachab zei toen de verspieders bij haar in Jericho kwamen. Ze zei:

en zei tegen die mannen: Ik weet dat de HEERE u dit land gegeven heeft en dat de schrik voor u op ons gevallen is, en dat al de inwoners van dit land weggesmolten zijn van angst voor u. Want wij hebben gehoord dat de HEERE het water van de Schelfzee voor uw ogen heeft doen opdrogen, toen u uit Egypte ging. En ook wat u hebt gedaan met de twee koningen van de Amorieten, Sihon en Og, die aan de andere zijde van de Jordaan waren, die u met de ban geslagen hebt.

JOZUA 2:9-10

God had een reputatie. Wanneer een profeet van Jahweh naar Ninevé ging, konden ze hem niet zomaar negeren, ook al aanbaden ze andere goden en niet Jahweh. Want Jahweh stuurde een profeet die zei:

Ik ga je vernietigen.

Hoewel Jahweh niet hun god was, was het gevaarlijk om Hem als tegenstander te hebben, want de Israëlieten hadden een sterke God.

Natuurlijk wisten de Israëlieten dat hun God de enige God was, en daarom was Hij sterker dan andere goden. De andere goden waren van hout en steen. Ze waren helemaal niets. Maar de heidenen wisten dat niet. God richtte via de profeten dan ook noodzakelijkerwijs Zijn blik en Zijn godsspraken op zaken buiten de grenzen van Israël, dus ook op andere volken.

8

Volken in profetische beeldspraak

Wanneer God over volken spreekt, doet Hij dat niet altijd op een manier waaraan je noodzakelijkerwijs zou herkennen dat Hij over een volk spreekt. Bij de profeten komen veel metaforen voor en verschillende manieren waarop volken en nationale entiteiten worden aangesproken. Meestal gaat het om Israël of Juda, om die volken. Soms gaat het om andere volken.

We moeten beseffen dat de profeten over het algemeen geen mensen waren die op een man op straat afliepen en zeiden: „Ik heb een woord van de Heere voor je,” tenzij die man op straat de koning was of iemand die belangrijk was, zoals de hogepriester. De profeten waren niet alleen maar mannen die persoonlijke boodschappen aan afzonderlijke mensen brachten, zoals sommige mensen in het lichaam van Christus tegenwoordig doen. De profeten waren mensen die iets te zeggen hadden over geopolitiek. Ze adviseerden de koningen over het voeren van oorlogen, het sluiten van verdragen en dat soort dingen. Daarom zijn de boodschappen van de profeten voornamelijk van nationale en internationale omvang. Volken, en niet afzonderlijke mensen, zijn de voornaamste aangesprokenen van de profeten.

Wanneer de profeten, onder wie Jesaja, over volken spreken, gebruiken ze verschillende beelden. Eén manier waarop ze dat doen, is door een volk met een mens of een dier te vergelijken. In het Nieuwe Testament vinden we een soortgelijk begrip, waarin de gemeente met een lichaam wordt vergeleken: het lichaam van Christus. We beseffen dat een lichaam gewoonlijk dat van één mens is. Maar in de Bijbel vinden we het idee van een collectieve mens die uit vele leden bestaat. Vele mensen vormen dit ene lichaam, Christus. Voor ons is dat waarschijnlijk het laatste overblijfsel van deze manier van denken, die in Bijbelse tijden zo gebruikelijk was. Over het algemeen werd een heel volk als één mens beschouwd. Toen God Israël uit Egypte leidde, zei Hij bijvoorbeeld:

Dan moet u tegen de farao zeggen: Zo zegt de HEERE: Mijn zoon, Mijn eerstgeborene, is Israël. Daarom zeg Ik tegen u: Laat Mijn zoon gaan, zodat hij Mij kan dienen. Maar u hebt geweigerd hem te laten gaan, zie, Ik zal uw zoon, uw eerstgeborene, doden.

EXODUS 4:22-23

Israël bestond uit miljoenen mensen, maar God sprak over Israël alsof het één persoon was. Het is dus niet ongehoord om een volk als een mens voor te stellen, als één afzonderlijke man, of soms als een dier. Wij doen dat niet zo vaak. Wanneer we het tegenkomen, voelen we misschien intuïtief aan dat God dit doet. Maar mogelijk zijn we er niet vertrouwd genoeg mee om te weten dat we op onze intuïtie kunnen vertrouwen. Daarom wil ik je hiervan enkele voorbeelden geven.

9

Juda voorgesteld als een zieke man

Juda, een volk, wordt in Jesaja bijvoorbeeld vergeleken met een zieke man, met één persoon. We komen dit meteen tegen, aan het begin van Jesaja 1. Hij richt zich daar tot het volk Juda. Israël betekent natuurlijk soms alle twaalf stammen, en soms alleen de tien stammen in het noorden. Maar in Jesaja 1:5 zegt hij:

Waarom wilt u nog meer geslagen worden? U gaat gewoon door met uw afvalligheid. Heel het hoofd is ziek, en heel het hart is afgemat.

JESAJA 1:5

Hier wordt een zieke man beschreven, ziek van top tot teen, van zijn voetzool tot zijn kruin. Hij zit onder de zweren en is ernstig ziek. Er is geen behandelend arts bij hem geweest. De etterende zweren en de wonden zijn niet verbonden. Er is ongetwijfeld sprake van een infectie. Het doet ons sterk denken aan de man die in het verhaal van de barmhartige Samaritaan in de handen van rovers viel: een man die mishandeld is en bloedt, bij wie zich een infectie begint te ontwikkelen, terwijl niemand hem helpt of zijn wonden verbindt.

Dit is de beschrijving van een man, maar er wordt geen man beschreven. Het gaat om een volk. Dit is beeldspraak. Het wil zeggen dat het volk Juda zwaar is toegenakeld. Uit de context lijkt de historische situatie, wanneer je de rest van het hoofdstuk leest, de tijd te zijn waarin Juda door Assyrië onder de voet was gelopen. Assyrië verbrandde en verwoestte de meeste steden van Juda, maar wist Jeruzalem niet te veroveren. Dat kwam door de gebeurtenis die we eerder hebben genoemd, waarbij de engel buiten de muren zoveel Assyrische soldaten doodde. Jeruzalem bleef gespaard, maar het land Juda, waarvan Jeruzalem slechts de hoofdstad was, werd door de Assyriërs verwoest.

Het lijkt om deze situatie te gaan, waarin het land als het ware een pak slaag heeft gekregen en niemand het komt redden. Het verkeert in moeilijkheden. Het staat feitelijk onder het oordeel van God. God maakt in feite duidelijk dat Hij Degene is Die

hen slaat. Hij probeert hen te tuchtigen zoals je een opstandige tiener tuchtigt, maar ze keren niet terug. Hij zegt:

Waarom zou je nog meer klappen willen krijgen? Waarom wil je steeds weer een pak slaag krijgen? Kijk eens hoe je eraan toe bent.

Het volk in deze verwoeste toestand lijkt op een man die er lichamelijk zeer slecht aan toe is. Hij heeft een pak slaag gekregen en is niet in een ziekenhuis behandeld. Dit is een personificatie, of een antropomorfe beschrijving, van een volk alsof het een man is.

10

De ziekte van het volk als motief

Dit specifieke gebruik van het beeld van de zieke man voor het volk is belangrijk om te begrijpen en in gedachten te houden terwijl we het boek Jesaja doornemen. In de rest van het boek worden de kwalen van het volk namelijk nog vaak beschreven alsof het ziekten van één persoon zijn. Het onderwerp van de genezing van ziekte komt later in Jesaja opnieuw ter sprake. Veel mensen die zich niet bewust zijn van dit motief in Jesaja, hebben geconcludeerd dat Jesaja spreekt over de lichamelijke genezing van individuele gelovigen van hun ziekten. Als je het motief echter door het boek heen volgt, besef je dat het gaat om het nationale herstel, om de genezing van de ziekte van het volk.

Ik zal je dit laten zien, want het werkt het beeld dat we in hoofdstuk 1 aantreffen verder uit. Kijk je naar hoofdstuk 3, waarin het oordeel en verschrikkelijke gebeurtenissen voor het volk worden beschreven, dan staat er in vers 6 en 7:

Ja, iemand zal zijn broer uit het huis van zijn vader vastgrijpen met de woorden: Jij hebt nog een mantel, wees leider over ons, en neem deze puinhoop onder je hoede. Dan zal hij op die dag zijn stem verheffen en zeggen: Ik kan geen heemeester zijn, en er is in mijn huis geen brood en geen mantel; stel mij daarom niet aan als leider van het volk.

JESAJA 3:6-7

Wat hier wordt beschreven, is een situatie waarin het volk er zo slecht aan toe is dat niemand verantwoordelijkheid wil nemen. Niemand wil koning zijn. Wie het bestuur overneemt, krijgt een enorm probleem op zijn bord, en de meeste mensen willen dat niet. Iedereen kijkt naar zijn broer en zegt: 'Luister, jij bent beter af dan de meesten van ons. Jij hebt tenminste kleren. De rest van ons loopt in lompen. Waarom word jij geen koning? Jij lijkt meer op een koning dan ieder van ons hier, want wij lopen allemaal in lompen en jij hebt kleren aan.'

Het antwoord dat hij krijgt, staat in vers 7:

Op die dag zal hij protesteren en zeggen: Ik kan jullie kwalen niet genezen.

Eigenlijk zegt de King James:

Ik zal jullie niet genezen, want ik heb thuis geen eten en geen kleren. Maak mij niet de leider van dit volk.

Merk op dat de heerser over het volk de taak zou hebben de ziekte te genezen. Het is alsof het volk ziek is en iemand arts moet zijn. In dit geval wordt deze man hypothetisch voorgesteld als iemand die misschien de leiding op zich zou kunnen nemen en de situatie zou kunnen herstellen. Hij zegt: „Ik ben geen genezer. Ik ben geen arts. Ik kan jullie kwalen niet genezen.”

11

Afvalligheid en nationale genezing

Dit is de beeldspraak in hoofdstuk 10, vers 18. Daar gaat het eigenlijk niet over Israël, maar in dit geval over Assyrië. Hetzelfde beeld wordt voor Assyrië gebruikt wanneer Assyrië onder het oordeel komt. Vers 18 zegt:

Hij zal ook de luister van zijn wouden en zijn vruchtbare velden vernietigen met alles wat daar leeft. En hij zal zijn als een wegwijnende zieke.

JESAJA 10:18

In de gebruikte Engelse vertaling staat hier het meervoud „they”, waarmee de Assyriërs worden bedoeld; de HSV geeft dit weer met het enkelvoud „hij”. Het volk wordt als geheel gezien als één man die ziek is. Waarom? Omdat hij onder het oordeel van God staat. Hij lijdt. Het is een nationale ramp die wordt beschreven alsof het een ziekte is. En het is een ramp die over hen komt doordat zij op slechte voet met God staan, doordat zij van God vervreemd zijn.

Het idee dat God de afvalligheid van mensen geneest, is te vinden in Jesaja, Jeremia en Hosea. In Jesaja 57:17-18 gaat het er bijvoorbeeld over dat het volk Juda van God is afgefallen. Hij zegt:

Ik was zeer toornig over de ongerechtigheid van hun winstbejag, Ik sloeg het volk, Ik verborg Mij en was zeer toornig. Maar het ging afkerig verder op de weg van zijn hart. Ik heb zijn wegen gezien, Ik zal hem genezen, Ik zal hem leiden en hem vertroosting bieden, namelijk zijn treurenden.

JESAJA 57:17-18

Dus dit idee:

Ik zal hem genezen.

Waarvan zal Hij hem genezen? Van zijn afvalligheid. Met andere woorden, de relatie met God is verbroken. Zij zijn van God vervreemd. Zij zijn van God afgevallen, en dit heeft geleid tot het oordeel van God. Zij moeten genezen worden. De genezing die moet plaatsvinden, betreft hun relatie met God.

Je zou bijvoorbeeld naar een parallel hiervan in Jeremia 3:22 kunnen kijken om te zien dat deze beelden ook door andere profeten worden overgenomen. Jeremia 3:22 zegt:

Keer terug, afkerige kinderen, Ik zal u van uw afdwalingen genezen. Zie, hier zijn wij. Wij komen tot U, want U bent de HEERE, onze God.

JEREMIA 3:22

De beeldspraak van het genezen van een ziekte gaat in werkelijkheid over het genezen van een relatie. De ziekte is de vervreemding van God en de gevolgen daarvan. De relatie met God moet genezen worden. De bewoordingen lijken op de genezing van één individuele man, maar wat hier bedoeld wordt, is het geestelijke herstel van een volk.

Jeremia hoofdstuk 30 bevat nog een voorbeeld van hetzelfde. Jeremia 30:17 zegt:

Ja, Ik zal uw herstel bevorderen, u van uw wonden genezen, spreekt de HEERE, al noemen ze u: Verdrevene, het is Sion, niemand vraagt naar haar.

JEREMIA 30:17

Denk eraan dat in Jesaja hoofdstuk 1 niemand de wonden van het volk had verbonden, die etterden en open zweren waren. God zegt: „Ik zal dat doen. Ik zal jullie wonden verbinden. Ik zal jullie genezen.” Het is dezelfde beeldspraak in Jeremia, in andere omstandigheden, maar het zijn dezelfde beelden die we in Jesaja aantreffen.

12

Ziekte en genezing in Jesaja 53

Waar dit voor ons in de christelijke theologie natuurlijk betekenisvol wordt, is wanneer we bij Jesaja hoofdstuk 53 komen. Daar wordt de taal van genezing gebruikt en die wordt naar mijn mening heel vaak verkeerd begrepen. Jesaja 53:4–5 gaat natuurlijk over Christus. Ik zeg „natuurlijk” omdat wij als christenen dat als vanzelfsprekend beschouwen. De Joden zouden dat niet zeggen, maar wij zeggen het wel. Ik ben ervan overtuigd dat er geen reden is om te ontkennen dat dit hoofdstuk een beschrijving is van Jezus Christus, de Messias.

Over Hem wordt in vers 4 gezegd:

Voorwaar, onze ziekten heeft Híj op Zich genomen, onze smarten heeft Hij gedragen. Wíj hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt.

JESAJA 53:4

Nu kunnen de woorden die met „verdriet” en „smarten” worden weergegeven, vanuit het Hebreeuws ook vertaald worden als „ziekten” en „pijnen”. Dit vers wordt in het Nieuwe Testament zelfs aangehaald, en de Griekse woorden die in het citaat in het Nieuwe Testament worden gebruikt, zijn „sicknesses” en „pains”. De Hebreeuwse woorden kunnen dat ook betekenen. Dit gaat over ziekte en pijn. Er staat:

Hij heeft onze ziekten gedragen en onze pijn op zich genomen, maar wij dachten dat Hij geslagen, door God getroffen en gekweld werd.

Wij waren degenen die pijn hadden en ziek waren doordat wij geslagen waren, maar wij zien Hem als Degene Die geslagen is. Hij is Degene Die in onze plaats gekruisigd wordt.

In vers 5 staat:

Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.

JESAJA 53:5

Nu wordt deze laatste uitspraak in populaire prediking en onderwijs vaak uit haar verband gehaald. Dan zegt men: „Nou, je ziet het daar: Jezus werd vóór Zijn kruisiging geselsd. De striemen die Hem toen bij de geselpaal op Zijn rug werden toegebracht, hebben onze genezing verworven. Net zoals Jezus aan het kruis de vergeving van onze zonden verwierf, zo hebben de striemen die Hem bij de geselpaal werden toegebracht onze genezing van ziekte verworven.”

13

Geen belofte van lichamelijke genezing

Dit is een buitengewoon gangbare leer, vooral onder pinkstergelovigen en vooral binnen de Woord-van-Geloofstroming in de pinksterbeweging, maar zelfs onder mensen die geen pinkstergelovigen zijn. Mensen als Andrew Murray, die anglicaan was, leerden dat Jezus, toen Hij stierf — of eigenlijk toen Hij geselsd werd — de genezing van onze ziekten verwierf. Het zijn dus niet uitsluitend charismatische en pinkstergelovige mensen die dit geloven. Maar vooral in die kringen wordt dit onderwezen, want wat zij in wezen zeggen, is: „Je hebt geen reden om ziek te zijn. Jezus heeft jouw genezing verworven, net zoals Hij de vergeving van je zonden heeft verworven. Er is net zo min reden waarom je ziek zou zijn als waarom je niet vergeven zou zijn. Jezus heeft beide zaken in de verzoening geregeld.” Dit is de leer van genezing in de verzoening, en die berust op dit ene vers. Nou ja, op dit vers en het voorgaande: dat Hij onze ziekten heeft gedragen en onze pijnen op Zich heeft genomen. Ze zeggen: “Als Hij ze heeft gedragen, hoeven wij ze niet te dragen, net zoals Hij onze zonden heeft gedragen, toch?”

Dat klinkt heel overtuigend als dat de enige verzen zijn die je in het boek Jesaja bekijkt, en als je niet leest hoe de schrijvers van het Nieuwe Testament ze aanhalen. Beide verzen worden afzonderlijk in het Nieuwe Testament aangehaald. Vers 4 van Jesaja 53 wordt door Mattheüs aangehaald in Mattheüs 8:17, en vers 5 wordt aangehaald in 1 Petrus 2.

Waar gaat dit over? We zien in het boek Jesaja een rode draad die vanaf hoofdstuk 1 doorloopt. Het volk is ziek. Niemand geneest het. Niemand verzorgt de wonden. Het volk moet genezen worden. Wat moet er genezen worden? Ze moeten tot God hersteld worden. Hun afvalligheid moet genezen worden. Ze moeten de relatie herstellen die ze met God verbroken hebben. Dat is hun probleem. Dat is hun ziekte.

Wanneer er over de Messias wordt gezegd:

Door Zijn striemen zijn wij genezen.

dan zou dat binnen de algemene context van Jesaja erop wijzen dat het gaat over het herstel van mensen tot God. Het gaat niet over mijn griep die genezen wordt of mijn kanker die genezen wordt. Het gaat erom dat het volk van God, dat van God vervreemd is, tot God wordt hersteld. Dat is de genezing.

14

Genezing als vrede met God

Is er, afgezien van de brede context van het boek, in de passage zelf enige reden om te geloven dat dit zo is? Die is er. Het belangrijkste kenmerk van Hebreeuwse poëzie is dat dezelfde gedachte tweemaal wordt herhaald. Soms vaker dan tweemaal, maar altijd minstens tweemaal. Dat zien we in dit poëtische gedeelte. Aan de manier waarop de tekst is opgemaakt, kun je zien dat dit deel uitmaakt van Jesaja's poëtische geschriften. Er zijn versparen, parallellisme.

Let erop dat de uitspraak in vers 5:

Hij werd verwond vanwege onze overtredingen.

inhoudelijk hetzelfde is als de volgende regel:

Hij werd verbrijzeld vanwege onze wandaden.

Gewond en verbrijzeld, overtredingen en ongerechtigheden, zijn in wezen parallelle begrippen. De twee uitspraken betekenen precies hetzelfde, op de kenmerkende Joodse poëtische manier, omdat dit het Hebreeuwse oor esthetisch aanspreekt. Ze zeggen tweemaal hetzelfde, maar op verschillende manieren. Hij zegt tweemaal hetzelfde:

Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.

JESAJA 53:5

Dan zegt hij nog iets twee keer. Hij zegt dat kastijding tuchtiging betekent en meestal de vorm aannam van een aframmeling. Een opstandig kind of een opstandige dienaar kreeg doorgaans slaag, werd gekastijd.

Waarmee loopt kastijding parallel? Met striemen. Een slaaf die opstandig is en gekastijd wordt, krijgt striemen. Waarmee loopt genezen parallel? Met onze vrede met God. Wat genezen wordt, is onze relatie met God. We hadden geen vrede met God. We lagen overhoop met God. Nu hebben we vrede met God doordat Hij in onze plaats geslagen is. Door Zijn lijden worden we hersteld tot een vreedzame relatie met God. Er is verzoening. Dat is wat genezen wordt.

15

Petrus over geestelijke genezing

Voor het geval we het nog niet zeker wisten op grond van de brede context van Jesaja, of zelfs op grond van de directe context van de regel in vers 5, kunnen we zien hoe het Nieuwe Testament het vers aanhaalt. Dat doet Petrus in 1 Petrus 2. In 1 Petrus 2:24-25 zegt Petrus:

Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout, opdat wij, voor de zonden dood, voor de gerechtigheid zouden leven. Door Zijn striemen bent u genezen. Want u was als dwalende schapen; maar u bent nu bekeerd tot de Herder en Opziener van uw zielen.

1 PETRUS 2:24-25

Maar hij gaat verder:

Want.

— wat ‘omdat’ betekent —

Hij zegt:

Je bent genezen.

Wat bedoel ik daarmee? Ik bedoel dat je van God afdwaalde en nu tot God bent teruggekeerd. Dat is wat genezen wordt. Let erop dat hij, wanneer hij spreekt over wat bij het kruis op Jezus werd gelegd, zegt: “Onze zonden.” Hij droeg onze zonden in Zijn eigen lichaam, zodat wij aan de zonde gestorven zouden zijn en voor de gerechtigheid zouden leven. Hij zegt niet: “En onze ziekten, zodat we een gezond leven zouden leiden.” Hij zegt dat God onze zonden op Christus heeft gelegd. Hij heeft onze zonden weggenomen en ons de opdracht gegeven een rechtvaardig leven te leiden, anders dan voorheen, omdat we van die afvalligheid genezen zijn. We zijn genezen van dat afdwalen. We waren als schapen die afdwaalden. Nu zijn we teruggekeerd. Dat is genezen worden.

Met andere woorden, de woorden:

Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.

JESAJA 53:5

verwijzen in feite naar de genezing van een relatie, de genezing van vervreemding, een verzoening met God. Dat geldt of je ze nu rechtstreeks uit Jesaja neemt of uit het citaat in het Nieuwe Testament. Het is iets geestelijks. Het vloeit voort uit de manier waarop Jesaja het volk al vroeg aanduidt als een zieke die genezing nodig heeft, die medische zorg nodig heeft.

16

Jezus geneest gebrokenen van hart

Als je Jesaja 61:1 en de volgende verzen bekijkt, staat daar het volgende. Dit vers werd trouwens door Jezus aangehaald in Lukas 4, toen Hij in de synagoge van Zijn geboorteplaats Nazareth predikte. Hij haalde vers 1 en een deel van vers 2 aan. Toen sloot Hij het boek en zei:

Hij begon tegen hen te zeggen: Heden is deze Schrift in uw oren in vervulling gegaan.

LUKAS 4:21

Met andere woorden, Jezus vervulde deze Schrift tijdens Zijn bediening. En Hij zegt: “Dit is wat er in de Schrift staat:”

De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis;

JESAJA 61:1

Schrift in Zijn bediening. En Hij zegt: ‘Dit is wat de Schrift zegt: De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft.’ Om wat te doen? ‘Om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden’ — wie? — ‘de gebrokenen van hart’, een geestelijke toestand, ‘om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen’, enzovoort.

Jezus werd gezonden om te genezen. Er staat niet dat Hij kankerpatiënten en melaatsen moest genezen. Hij werd gezonden om mensen met een gebroken hart te genezen, mensen die door hun vervreemding van God een geestelijke hartaandoening hebben die genezen moet worden. Eigenlijk betekent het woord ‘genezen’ hier ‘verbinden’. Je herinnert je dat het volk in hoofdstuk 1 deze wonden had en dat niemand ze had verbonden. Verbinden betekent medische zorg geven aan de wonden. Jezus zei dus: ‘God heeft Mij gezonden om deze wonden van mensen met een gebroken hart te verbinden.’ Met andere woorden, dit genezingsmotief in Jesaja gaat altijd over geestelijk herstel.

17

Jezus draagt lichamelijke ziekten

We weten heel goed dat Jezus ook ziekten genas. Jesaja 53:4 zegt zelfs:

Voorwaar, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, onze smarten heeft Hij gedragen. Wij hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt.

JESAJA 53:4

en dit wordt in het Nieuwe Testament aangehaald met betrekking tot lichamelijke genezing van ziekte. We hebben naar Jesaja 53:5 gekeken en gezien dat die tekst in het Nieuwe Testament wordt gebruikt om over geestelijk herstel te spreken. Maar Jesaja 53:4 wordt in Mattheüs 8:17 aangehaald. In welke context? Jezus geneest in Kapernaüm iedere zieke in de omgeving,

opdat vervuld werd wat gesproken was door de profeet Jesaja toen hij zei: Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen, en onze ziekten gedragen.

MATTHEÛS 8:17

Met andere woorden, Jesaja 53:4 wordt in het Nieuwe Testament behandeld alsof die tekst inderdaad over de genezing van lichamelijke ziekte gaat. Maar waar? Niet aan het kruis. Niet aan de geselpaal. Het gebeurde jaren eerder, toen Jezus in Kapernaüm diende en mensen genas. Dat was de vervulling van Jesaja 53:4, niet wat er gebeurde toen Hij bij de geselpaal werd geslagen.

Wat hier wordt gezegd, is dat Jezus op individuele basis inderdaad de zondelast van mensen wegnam. Het Hebreeuwse woord dat in de gebruikte Engelse vertaling met 'carried' en in de HSV met 'gedragen' wordt weergegeven, kan ook 'optillen' betekenen. Mensen gingen gebukt onder zonde, een bloedvloeïing die niet genas, melaatsheid, blindheid of een verkromming van de ruggengraat. Niemand anders kon

hen genezen, maar Jezus genas hen. Hij nam hun last weg. Hij tilde die ziekten van hen af. Ja, dat deed Hij, en dat is een verwijzing naar de genezing van ziekte, lichamelijke ziekte.

18

Wonderen als tekenen van geestelijk herstel

Maar wat we moeten begrijpen, is dat de wonderen van Jezus naar mijn mening door de gemiddelde christen heel slecht worden begrepen. De meeste mensen denken dat Jezus' genezingsbediening en de verschillende wonderen er alleen maar waren om te laten zien dat Hij bovennatuurlijk was, alleen om indruk op mensen te maken, alleen om mensen versteld te doen staan en hen te laten zeggen: 'Wauw, Hij moet wel God zijn.' Nee, Zijn wonderen getuigden op een lichamelijke manier van iets wat geestelijk waar was.

Toen bijvoorbeeld de verlamde man door zijn vrienden door het dak naar Hem toe werd neergelaten, zei Jezus:

En toen Jezus hun geloof zag, zei Hij tegen de verlamde: Zoon, uw zonden zijn u vergeven.

MARKUS 2:5

En iemand zei: 'U kunt geen zonden vergeven. U bent God niet.' Daarop stelde Hij de volgende vraag:

Wat is gemakkelijker, tegen de verlamde te zeggen: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op, neem uw ligmat op en ga lopen? Maar opdat u zult weten dat de Zoon des mensen macht heeft op de aarde zonden te vergeven (zei Hij tegen de verlamde): Ik zeg u: Sta op, neem uw ligmat op en ga naar uw huis.

MARKUS 2:9-11

‘Maar zodat jullie weten dat de Zoon des mensen op aarde gezag heeft om zonden te vergeven, ga Ik hem genezen.’ Met andere woorden, de genezing van deze man liet zien dat Jezus niet alleen het gezag had om zijn lichamelijke aandoening te genezen, maar ook om hem geestelijk te genezen.

We zien bijvoorbeeld dat dit in het Evangelie van Johannes werkelijk wordt onderstreept. Johannes vermeldt in zijn Evangelie maar enkele wonderen van Jezus, zeven, geloof ik, afgezien van de opstanding. Johannes brengt deze wonderen in verband met geestelijke zaken. Hij vermeldt bijvoorbeeld dat Jezus zegt:

Jezus dan sprak opnieuw tot hen en zei: Ik ben het Licht der wereld; wie Mij volgt, zal beslist niet in de duisternis wandelen, maar zal het licht van het leven hebben.

JOHANNES 8:12

en daarna vermeldt hij dat Hij de ogen van een blinde man opent, als illustratie van het feit dat Hij de man licht geeft. Het licht van de wereld is natuurlijk iets geestelijks, maar Hij geneest lichamen een blinde man om de geestelijke werkelijkheid te illustreren.

Hij zegt:

Ik ben de ware Wijnstok en Mijn Vader is de Wijngaardenier.

JOHANNES 15:1

en daarom verandert Hij water in wijn, zoals wijnstokken dat doen. Hij verandert lichamen water in wijn. Maar de ware Wijnstok en het dragen van vrucht gaan niet over lichamelijke druiven. Ze gaan over geestelijke zaken.

Jezus zegt:

Jezus zei tegen haar: Ik ben de Opstanding en het Leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al was hij gestorven,

JOHANNES 11:25

wat iets geestelijks is.

en ieder die leeft en in Mij gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid.
Geloof u dat?

JOHANNES 11:26

Vervolgens wekt Hij een man uit de dood op om dat te illustreren. Hij wekte niet iedereen uit de dood op. Hij wekte één man uit de dood op om deze uitspraak van Hem te illustreren.

Jezus zegt:

En Jezus zei tegen hen: Ik ben het Brood des levens; wie tot Mij komt, zal beslist geen honger hebben, en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst hebben.

JOHANNES 6:35

en vervolgens vermenigvuldigt Hij broden en geeft Hij de mensen te eten. Wat we zien, is dat de wonderen van Jezus geen willekeurige daden van goedheid waren. Het waren specifieke, doelgerichte daden van wonderbaarlijke kracht. Ze lieten op wonderbaarlijke wijze in de lichamelijke sfeer zien wat er in de geestelijke sfeer gebeurde.

Toen Jezus ziekten genas, vervulde Hij Jesaja 53:4, waarin stond dat Hij dat zou doen. Maar Hij deed het om te laten zien dat wij door Zijn striemen genezen zouden worden, dat wil zeggen geestelijk. Jezus trok rond en deed wonderen als afzonderlijke bewijzen dat Hij inderdaad Degene was van Wie Jesaja zei dat Hij zou komen en het volk in geestelijke zin zou genezen. Lichamelijke genezingen dienden als tekenen dat Hij de Genezer van het volk was, de Genezer van de zondige toestand van de mensheid die herstel nodig heeft.

Dus hoewel we in Jesaja 53:4 inderdaad een verwijzing hebben naar lichamelijke genezingen die Jezus verrichtte, worden die in hun context geplaatst door de toevoeging van vers 5, namelijk dat Hij de Genezer van onze zonden is. Hij werd

verbrijzeld om onze overtredingen, verwond om onze ongerechtigheden. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen kwam er voor ons genezing. De genezing was de vrede die hersteld werd.

19

Juda als een kaalgeschoren melaatse

Deze beeldspraak komt voor in Jesaja en ook in enkele andere delen van de Bijbel. Het beeld van de genezing van één mens verwijst eigenlijk naar het herstel van een volk van een probleem dat in bredere zin op dat volk van toepassing is. In Jesaja hoofdstuk 7 spreekt God erover hoe Hij Assyrië gaat gebruiken om Juda en Israël grotendeels neer te maaien. Hij gebruikte het beeld van het scheren van een man. In hoofdstuk 7, vers 20, staat:

Op die dag zal de Heere met een scheermes, ingehuurd aan de overzijde van de rivier de Eufraat, namelijk de koning van Assyrië, het hoofd- en het schaamhaar afscheren; en het zal ook de baard wegnemen.

JESAJA 7:20

Hij spreekt over Israël alsof het een man met haar is die wordt kaalgeschoren: zijn hoofdhaar, zijn baard en, zoals de HSV het weergeeft, zelfs zijn schaamhaar. Met andere woorden, zowel het lichaamshaar als het hoofdhaar wordt verwijderd. Deze persoon wordt overal helemaal tot op de huid kaalgeschoren. Dit is zonder twijfel een beeld van de behandeling van een melaatse. Wanneer in Leviticus hoofdstuk 14 bij een man melaatsheid werd vastgesteld, moest hij elk haartje van zijn lichaam en zijn hoofd afscheren. Anders zou je dat niet doen.

Om te beginnen schoren Joden nooit hun baard af. David stuurde eens enkele gezanten naar de koning van Moab om hem geluk te wensen met zijn troonsbestijging. De koning vermoedde dat het spionnen waren. Daarom liet hij hen op een vernederende manier behandelen, de helft van hun baard afscheren en naar huis sturen. Ze konden niet naar huis gaan met een half afgeschoren baard. Je zou kunnen

zeggen: ‘Scheer dan gewoon de andere helft af.’ Dat was geen mogelijkheid. Ze moesten in een andere stad blijven totdat hun baard weer aangegroeid was, en dan konden ze naar huis. Het was te beschamend voor een Joodse man om zonder baard gezien te worden.

Dus als er wordt gezegd dat God je hoofd, je benen en je baard gaat scheren, zijn er niet veel redenen om dat te doen, tenzij we het hebben over een melaatse van wie al het haar afgeschoren moest worden. Het volk wordt dus opnieuw vergeleken met een zieke man, in dit geval een man met melaatsheid. Deze beeldspraak van een mens, en in het bijzonder van een ziek mens, is niet ongewoon bij de profeten.

20

Volken als mensen en dieren

Nu is het niet duidelijk of een deel van deze beeldspraak een mens of een dier voorstelt. Soms wordt er een staart genoemd. In Jesaja 8:8 staat:

Hij dringt door tot in Juda, overspoelt het, trekt er doorheen, hij reikt tot aan de hals, en zijn uitgebreide vleugels zullen de volle breedte van Uw land innemen, Immanuel!

JESAJA 8:8

Dit is Assyrië dat erdoorheen trekt. Hij is Assyrië, het Assyrische volk, dat opnieuw als één persoon wordt voorgesteld.

Hij zal tot aan de hals komen. Dit betekent dat de koning van Assyrië met een persoon wordt vergeleken, maar ook met een rivier. In het voorgaande vers staat:

daarom, zie, doet de Heere over hen opkomen de machtige, geweldige wateren van de rivier de Eufraat, namelijk de koning van Assyrië met al zijn luister. Deze zal buiten al zijn stroom beddingen treden, en over al zijn oevers heenstromen.

JESAJA 8:7

De legers van Assyrië zijn als een overstromende rivier die het land binnenstroomt, en het water komt tot aan de hals. Met andere woorden, het land staat onder water zoals een man die tot aan zijn hals onder water staat. Zijn hoofd is boven water, dus hij is niet verdronken, maar in het algemeen is hij beslist overspoeld.

Zo werd ook Juda overspoeld toen Assyrië erdoorheen trok. Alleen het hoofd, Jeruzalem, bleef boven water. Alleen het hoofd kwam niet onder water te staan. Jeruzalem werd gespaard. De rest van het volk werd overspoeld. Maar hier wordt gesproken over water dat tot aan de hals komt. Het is alsof het volk een hals en een hoofd heeft. Het is zonder twijfel menselijke beeldspraak.

Ook staat er in hoofdstuk 30, vers 28:

Zijn adem is als een overstromende beek, die reikt tot de hals,
om de heidenvolken te wannen met de wan van nutteloosheid;
en een toom die doet dwalen, ligt op de kaken van de volken.

JESAJA 30:28

Het bit kan op een dier duiden, een paard, en daarom kan de hals in dit geval de hals van een paard zijn in plaats van de hals van een mens. Dat is niet duidelijk. Maar het punt is dat het volk wordt vergeleken met iets dat een hals heeft, hetzij een menselijke gestalte, hetzij de gestalte van een dier.

In sommige gevallen is het duidelijk een dier, want in hoofdstuk 9, vers 14 en 15, staat:

Daarom zal de HEERE van Israël kop en staart, palmtak en riet,
op één dag afsnijden. De oudste en aanzienlijke: zij zijn de kop,
en de leugen onderwijzende profeet: hij is de staart.

JESAJA 9:14-15

Israël wordt dus vergeleken met een dier waarvan de kop en de staart worden afgehakt. In vers 15 beschrijft Hij wat Hij daarmee bedoelt:

De oude, geëerde man is het hoofd. De profeet die leugens verkondigt, is de staart.

De mensen van Israël waren dus als lichaamsdelen van een dier. De valse profeten waren als de staart. De aanzienlijke mensen waren als de kop. Maar zowel alle aanzienlijken als de goddelozen zullen worden afgesneden, zoals de uiteinden van het lichaam van een dier worden afgehakt.

In hoofdstuk 19, vers 15, staat:

En Egypte zal geen werk hebben dat hoofd of staart, palmtak of riet kan voortbrengen.

JESAJA 19:15

Opnieuw wordt Egypte in dit beeld als een dier beschouwd, met een kop en een staart. Voor ons is dit vreemde beeldspraak, maar zo is het nu eenmaal.

21

De zee als beeld van de heidenvolken

Ik heb ook gezegd dat een volk als een rivier kan zijn, vooral als het een binnenvallend leger is. Het is als een watervloed. Of de volken in het algemeen, de heidenen, kunnen met de zee worden vergeleken. In Israël was het gebruikelijk om het land Israël als stabiel te beschouwen, omdat zij de wet hadden waarop zij gegrondvest waren. Zij hadden een fundament in God en waren daarom stabiel en onbeweeglijk. De volken daarentegen, die God of Zijn wet niet hadden, waren onstabiel. Ze konden van alles doen. Ze hadden geen fundament. Ze waren als de zee: rusteloos, zonder iets wat hen bestendig hield.

Bij de profeten, of in de Bijbel zelf, zul je soms zien dat Israël eenvoudigweg het land wordt genoemd, in tegenstelling tot de zee. De zee staat soms voor de volken. We hebben al gezien dat God in hoofdstuk 8, vers 7, de binnenvallende Assyrische legers een rivier noemde, een buiten haar oevers tredende rivier. Maar er zijn ook plaatsen waar de volken gezamenlijk de zee worden genoemd, soms op een onduidelijke manier en soms heel duidelijk.

In hoofdstuk 17, bijvoorbeeld, staat in de verzen 12 en 13:

Wee, het rumoer van vele volken, ze razen als het razen van de zee; en wee, het gedruis van natiën, zij maken een gedruis als het bruisen van geweldige wateren. Al maken de natiën een gedruis als het bruisen van machtige wateren, Hij bestraft het, en ze vluchten, ver weg; het wordt opgejaagd vóór de wind uit als kaf op de bergen, vóór de wervelwind uit als werveldistels.

JESAJA 17:12-13

Dit is niet Israël; dit zijn volken. Het woord 'volken' is trouwens in het Hebreeuws goyim. Als je iets van het Jiddisch weet, of als je ooit in New York tussen Joden hebt gewoond, weet je dat zij heidenen goyim noemen. Het is dit woord. De woorden 'heiden' en 'volk' zijn hetzelfde woord. Dus wanneer er 'volken' staat, zou dat in de meeste gevallen als 'heidenen' vertaald kunnen worden. Af en toe wordt specifiek het volk Israël bedoeld, maar wanneer de volken zonder verdere aanduiding worden genoemd, zijn dat de heidenen, de goyim.

Er staat:

Ze maken lawaai als het bruisen van de zeeën en als het geraas van volken, die razen als machtige watermassa's. De volken, de gojiem, zullen razen als het bruisen van vele wateren.

Dus terwijl Israël hier doorgaans met land wordt vergeleken, worden de volken vergeleken met wateren, zeeën en overstromingen.

In hoofdstuk 60, vers 5, staat:

Dan zult u het zien en stralen, uw hart zal diep ontzag hebben en zich verruimen, want de menigte van de zee zal zich naar u toekeren, het vermogen van de heidenvolken zal naar u toe komen.

JESAJA 60:5

Dan legt hij het uit:

De rijkdom van de heidenen zal naar jullie toe komen.

De overvloed van de zee is de rijkdom van de heidenen, omdat de heidenen in deze specifieke beeldspraak de zee zijn.

In hoofdstuk 24, de verzen 14 en 15, staat:

Zij zullen hun stem verheffen, zij zullen vrolijk zingen; om de majesteit van de HEERE zullen zij juichen, van de zee af. Eer daarom de HEERE in de landen van het licht, op de eilanden in de zee de Naam van de HEERE, de God van Israël.

JESAJA 24:14-15

Dat is waarschijnlijk een verwijzing naar de heidense volken.

Dat zou in de heidense wereld zijn. Wat hier volgens mij wordt gezegd, is dat het gaat over het messiaanse tijdperk, waarin zowel heidenen als Joden God zullen prijzen. Deze lofprijzing komt uit de zee. De zee, het water, prijst God niet werkelijk, tenminste niet met een stem, maar de heidenen zullen dat wel doen. Dat is volgens mij waarnaar in de context van deze passage wordt verwezen.

22

Edom als beeld van alle heidenen

Dan hebben we het verschijnsel dat één volk, meestal een volk uit de oudheid dat bestond in de tijd van de schrijver, in de tijd van de profeet, alle volken vertegenwoordigt. Dat wil zeggen: één volk wordt specifiek genoemd, maar in werkelijkheid verwijst het naar alle volken in het algemeen. Dit gebeurt soms in Jesaja, maar een van de plaatsen waar dit duidelijk is, staat in een ander Bijbelboek, Amos. Omdat diezelfde motieven bij andere profeten voorkomen, is dit een goede plaats om te zien dat dit motief voorkomt. Dan kunnen we het ook in Jesaja zien.

In Amos, hoofdstuk 9, de verzen 11 en 12, staat:

Op die dag zal Ik oprichten de vervallen hut van David. Zijn scheuren zal Ik dichtmaken, en wat aan hem is afgebroken, zal Ik oprichten, Ik zal hem opbouwen als in de dagen van oude tijden af; zodat zij de rest van Edom in bezit zullen nemen, en alle heidenvolken waarover Mijn Naam is uitgeroepen, spreekt de HEERE, Die dit doet.

AMOS 9:11-12

Daar wordt het overblijfsel van Edom genoemd. Houd je vinger daar bij Amos en kijk naar Handelingen, hoofdstuk 15. Dit vers wordt door Jakobus aangehaald tijdens het concilie in Jeruzalem. Het is interessant om te zien hoe hij het aanhaalt. Tijdens het concilie in Jeruzalem wijst Jakobus erop dat de komst van de heidenen in de gemeente — de kwestie die ertoe leidde dat het concilie in Jeruzalem werd bijeengeroepen — iets was wat in het Oude Testament was voorzien. Hij haalt dit vers uit Amos aan om dat punt te maken.

In Handelingen 15:15 zegt Jakobus:

En hiermee stemmen de woorden van de profeten overeen, zoals geschreven staat:

HANDELINGEN 15:15

Nu haalt hij Amos 9 aan:

Hierna zal Ik terugkeren en de vervallen hut van David weer opbouwen, en wat daarvan is afgebroken, weer opbouwen en Ik zal hem weer oprichten, opdat de mensen die overgebleven zijn, de Heere zouden zoeken, en alle heidenen over wie Mijn Naam uitgeroepen is, spreekt de Heere, Die dit alles doet.

HANDELINGEN 15:16-17

In Amos gaat het om het overblijfsel van Edom, maar Jakobus vat dat op als de rest van de mensheid. Edom vertegenwoordigt eenvoudigweg de heidenen. Edom was slechts één heidens volk, maar het wordt genoemd als vertegenwoordiger van de heidenen in het algemeen. Dat kun je zelfs in Amos zien, waar de regel die volgt op het overblijfsel van Edom luidt: „en alle heidenen”, in het poëtische parallelisme van Amos 9:12:

Zodat zij in bezit kunnen nemen wat er van Edom over is, en alle heidenen die mijn naam dragen.

Maar het overblijfsel van Edom wordt door Jakobus in zijn citaat weergegeven als het overblijfsel van de mensheid. We kunnen dus zien dat toen Amos over Edom sprak, de vroege gemeente begreep dat daarmee de mensheid buiten Israël in het algemeen werd bedoeld: de heidenen. Vaak wordt één volk of een groep heidense volken specifiek genoemd, maar die staan eenvoudigweg voor de heidenen in het algemeen, en niet noodzakelijkerwijs voor die specifieke volken.

23

Oude volken in messiaanse profetieën

In hoofdstuk 11 van Jesaja worden bijvoorbeeld behoorlijk wat volken genoemd. In de verzen 10 tot en met 12 staat:

Want op die dag zal de Wortel van Isaï er zijn, Die zal staan als banier voor de volken. Naar Hém zullen de heidenvolken vragen. Zijn rustplaats zal heerlijk zijn. En het zal op die dag gebeuren dat de Heere opnieuw, voor de tweede keer, met Zijn hand het overblijfsel van Zijn volk zal verwerven, dat overgebleven zal zijn in Assyrië en in Egypte, in Pathros, Cusj, Elam, en in Sinear, Hamath en op de eilanden in de zee. Hij zal een banier omhoogheffen onder de heidenvolken en Hij zal de verdrevenen van Israëel verzamelen en hen die vanuit Juda overal verspreid zijn, bijeenbrengen van de vier hoeken van de aarde.

JESAJA 11:10-12

Er bestaat geen enkele twijfel over de vervulling hiervan, want Paulus citeert dit vers in Romeinen 15 en zegt dat dit een vers is dat zijn bediening onder de heidenen onderbouwt. Met andere woorden, Paulus zei dat zijn bediening, waarin hij de heidenen evangeliseerde, in dit vers was voorzien: God heeft Christus opgericht als een banier voor de volken, en de heidenen zoeken Hem.

We kijken hier in Jesaja 11 dus naar het Messiaanse tijdperk, naar het gemeentetijdperk, naar het tijdperk waarin Paulus tot de heidenen predikte en waarin wij dat nog steeds doen. Daar gaat dit over.

Veel van deze volken die genoemd worden, bestaan niet meer en bestonden ook niet in de tijd dat God de banier voor de heidenen oprichtte. Met andere woorden, veel hiervan zijn verdwenen volken, en toch staan ze eenvoudigweg voor de heidenen in het algemeen, omdat de vervulling plaatsvond toen sommige van deze volken al verdwenen waren. Zo staat er ook in vers 12:

Hij zal een vaandel oprichten voor de volken, de verstotenen van Israël bijeenbrengen en de verspreiden uit de vier hoeken van de aarde verzamelen.

Hij spreekt dus over de volken in het algemeen, maar Hij noemt enkele specifieke volken. Deze volken waren eigentijdse volken in de tijd van Jesaja, maar niet in de tijd waarover de profetie spreekt. De profetie spreekt over het heden, maar noemt volken die nu niet bestaan. Ze staan eenvoudigweg voor heidense volken in het algemeen.

24

Jesaja 66 en de zending naar de volken

Zoals ik al zei, citeert Paulus uit dit vers in Romeinen 15:12. In Romeinen 15:16 citeert hij uit een ander vers in Jesaja dat hetzelfde soort dingen doet. Dat staat in hoofdstuk 66. Jesaja 66 spreekt ook over het gemeentetijdperk, hoewel de taal poëtisch en symbolisch is. Het gebruikt dit soort symboliek, want in Jesaja 66:19 en 20 staat:

En Ik zal een teken op hen aanbrengen: Ik zal uit hen die aan het gericht ontkomen zijn, boden zenden naar de heidenvolken, Tarsis, Pul, Lud, de boogschutters, naar Tubal, Javan, de verafgelegen kustlanden, die geen tijding over Mij hebben gehoord en die Mijn heerlijkheid niet hebben gezien. Zij zullen Mijn heerlijkheid onder de heidenvolken verkondigen. En zij zullen al uw broeders uit alle heidenvolken brengen als graanoffer aan de HEERE, op paarden en op wagens, met huifkarren, op muildieren en op snelle kamelen, naar Mijn heilige berg toe, naar Jeruzalem, zegt de HEERE, zoals de Israëlieten het graanoffer in rein vaatwerk naar het huis van de HEERE brengen.

JESAJA 66:19-20

Dit teken doet denken aan de banier van hoofdstuk 11.

Paulus citeert vers 20, of zinspeelt erop, in Romeinen 15:16. Hij zegt dat de heidenen die hij evangeliseert een offer voor de Heere zijn, een uitdrukking die uit dit vers afkomstig is. Als je Romeinen 15:16 in welke Bijbel dan ook opzoekt, zal de kruisverwijzing zelfs Jesaja 66:20 vermelden. Algemeen wordt erkend dat Paulus dit vers citeert of erop zinspeelt, maar hij spreekt over zijn bediening. Dit spreekt over het gemeentetijdperk, over het bereiken van de heidenen, waarin Paulus een pionier was, en hij zag dit vers in zijn tijd vervuld worden.

Maar kijk naar de volken die specifiek genoemd worden: Tarsis, Pul, Lud, Tubal en Javan. Dit zijn volken uit de oudheid. Ze vertegenwoordigen eenvoudigweg de heidenen in het algemeen. Zo staat er in vers 20: „uit alle volken.” Deze afzonderlijke volken worden eenvoudigweg genoemd om alle volken te vertegenwoordigen. Zo wordt het soms gebruikt.

Ik geef in de aantekeningen nog andere voorbeelden, maar we gaan verder met deze zelfde reeks aantekeningen. We zullen enkele van de belangrijkste gevallen zien van dit verschijnsel waarbij symbolische manieren worden gebruikt om over volken te spreken, en in het bijzonder symbolische manieren om te spreken over het volk dat de Gemeente wordt genoemd.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jona 3:4
- Exodus 12:12
- Jozua 2:9-10
- Exodus 4:22-23
- Jesaja 1:5
- Jesaja 3:6-7
- Jesaja 10:18
- Jesaja 57:17-18
- Jeremia 3:22
- Jeremia 30:17

- Jesaja 53:4
- Jesaja 53:5
- 1 Petrus 2:24-25
- Lukas 4:21
- Jesaja 61:1
- Mattheüs 8:17
- Markus 2:5
- Markus 2:9-11
- Johannes 8:12
- Johannes 15:1
- Johannes 11:25
- Johannes 11:26
- Johannes 6:35
- Jesaja 7:20
- Jesaja 8:8
- Jesaja 8:7
- Jesaja 30:28
- Jesaja 9:14-15
- Jesaja 19:15
- Jesaja 17:12-13
- Jesaja 60:5
- Jesaja 24:14-15
- Amos 9:11-12
- Handelingen 15:15
- Handelingen 15:16-17
- Jesaja 11:10-12
- Jesaja 66:19-20

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.